

ELOFIZETÉS

HELYTREN:

Egy évre 24 koron.
Egy hónap 2 koron.

VIDÉKEN:

Egy évre 25 koron.
Egy hónap 2 k. 40 z.

HIRDETÉSEK:

4-hatásos petit sor egyszer 20 sz.
minden következőnél 16 szé.
Nyilatkozó petit sora 40 szé.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és eszanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1910.

STAUER JÓZSEF.

Szombat, december 10.

Mai számunk főbb közleményei:

- Az ellenzék az indemnitás ellen.
- Az iparkamarai választások.
- Tisza István gróf a bankkérdésről.
- Oginsky herceg milliól.
- Kavarodás az Cíner ügyből.
- A tea-zsur.

A kamarai harc után.

Arad, december 9.

Az aradi kereskedelmi és iparkamara beltágjainak választása új kérdést tett előtérbe: ki lesz a kamara új elnöke? *Kristyóry Jánost*, az aradi kereskedelmi és iparkamarának három cikluson át, tizenöt évig volt elnökét s előzően az aradi ipartestületnek volt vezetőjét, iparostársainak többsége nem tartotta érdemesnek arra, hogy a kamara beltágjai közé válaszsza s ezzel elesett a lehetősége annak, hogy újra elnökké legyen. Mindenesetre kirívóan nyilatkozott meg a hálátlanság azzal az emberrel szemben, aki életének legnagyobb részét, az ambiciózus ifjúságtól a tisztaság korig, az ipari közéletnek szentelte s akinek nevéhez jelentős, tartós erejű ipari alkotások fűződnek.

Maga a választás mindakét részen mozgalmas lefolyású volt. A kereskedő-tagok választásánál az ugynevezett tizenhatos lista csorbittatlanul győzött, amely lista egynek kivételével a kamarának eddigi tagjaiból állott. A siker mindenesetre ezt a jelölést iga-

zolta, bár némi joggal illette az a kifogás, hogy új erőknél, fiatal, friss energiájú kereskedőknek nem nyitott utat. Hogy ez volt nagyobb hiba, vagy pedig az lett volna, ha a régieket, öregeket, akiknek mindenike tett valamit a kamaráért, egyszerűen mellőzik, bajos eldönteni. Határozott érdeme volt ennek a jelölésnek, hogy minden párt szempontot figyelmen kívül hagyott, s azok, akik e jelölés mellé tömörültek, a kereskedői együttérzés és összetartás szép jelét adták.

Az iparos osztály tagjainak választása, a mint előre látható volt, tisztán és egyedül párt kérdés volt. S mint ilyen nézve, nem lehet elvitatni, hogy a választás a függetlenségi győzelmével végződött. A kamarának és az iparosságnak olyan értékes és kiváló tagját, mint *Reinhart Gyula*, az iparosztály alelnöke, csak nehéz küzdelemmel sikerült bejuttatni, s ezzel egy részt törni a függetlenségi listán. Ennél a pártkérdésnél áldozták föl *Kristyóry Jánost*, a kamara elnökét. *Glück Károlyt*, az ipartestület volt elnökét, s kívülök is több érdemes iparost, a kiknek közéleti multjával, képességeivel a beválasztott új tagok közül nem mindenik, vagy talán éppen kevés tud versenyezni. A pártkérdés diadalmasodott; hogy az érdekek, az aravalóság mellőzése, leszoritása alkalmas lesz-e arra, hogy az iparos-közélet számára önzetlen munkásokat, küzdőket, alkotókat neveljen, azo-

kat munkára buzdítsa, — hát erre a győzők feleljenek.

Most azonban az elnöki kérdés vár a döntésre. Az aradi kereskedelmi és iparkamara egy nagy város és négy vármegye területét fogja be s e nagy terület közgazdasági érdekeinek őre és gondozója; e kamara elnöki tiszte föltétlenül kimagasló, fontos pozíció, a melynek betöltése a választók legnagyobb lelkiismeretességét, körültekintését, el fogulatlanóságát követeli. Nemesak diszt, kitüntetés jelent ez arra nézve, a ki viselni fogja, hanem felelősséggel teli megbízatást, a melylyel gyakran igen nagy kérdések fölött, nagy avatottsággal és tapintattal kell döntenie. A személyi kérdés fölvetése nagyon korai, s egyelőre nem is lehet se jelöltekről, se arról beszélni, hogy az új elnök megint az ipari osztályból, vagy a méltányosság okából a kereskedő-osztály tagjai közül választassék-e. Hiszük azonban, hogy a mikor ez a választás aktuálissá lesz, addigra a tegnap magasan fölcsapott szenvedélyek lehülnek, s a kereskedők és iparosok az elnök-választást úgy ejtik meg, hogy azt Arad egész társadalma megnyugvással fogja hallani.

Az esztendő utolsó hónapjában lezajlott az utolsó választás is. A munkásbiztosító pénztár, az ipartestület, a törvényhatóság, a kereskedelmi és iparkamara restaurációi, az országgyűlési képviselő-választások mellett,

Kossuth Lajos szegénysége.

— Gróf Károlyi Gábor följegyzéseiből. —

1892. június 3-án Hentaller Lajos Eötvös Károlyval beszélgetve elmondta, hogy mit irt neki Ruttkayné.

— Semmi jót. A kormányzó ur beteg, Lujza néni is beteg. Olyan beteg, hogy a hónap 10-én Turinban a Valentino népkertben elájult, elesett, alig tudott haza jutni s most is fölötte gyöngye s a betegeskedő kormányzó urat nem ápolhatja. Annak ápolását most már egyedül Basso dr. végzi, a ki pedig elhagyja Turint, állást kapott Milánóban, vagy hol s neki azt el kell foglalnia, minthogy Turinban nincs elég mellékeresete, a kormányzó urnak pedig nem áll módjában, hogy neki egész nagy tisztas fizetést adhasson. Pedig ő orvos is, ápoló is, éjjel-nappal szenteli a kormányzó ur egészségének. Ő végzi vele naponta a testgyakorlatokat, ő dagasztja, gyömszőli mindennap, ő viszi ki sétálni, s ő csigabiga észjárása deríti föl a 90 éves szent öreget. De most már ő is elhagyja őket, mennie kell kenyere után. Ott marad a két öreg elhagyatva, árván, beteg, orvos nélkül, ápoló nélkül.

A vajda Hentallernak csak annyit mondott, Hentaller barátunknak, hogy este legyen ott nálam okvetlenül. Kézbe kocsira ült, éppen déli 12 óra volt s elhagyatott a Hazi Eleő Takarékpénztárban. Még ott találta Hevessy igazgatót s előadta neki röviden az esetet.

Kossuthot orvos és ápolás nélkül hagyni nem lehet. Hajlandó e az igazgató Eötvös Károly aláírására és fizetési kötelezettsége mellett azonnal ötezer forintot Turinba Basso dr. orvosnak küldeni, mint öt évi orvosi tiszteletdíjat?

Az igazgató fiatal ember volt. Előkelő modoru, eszes férfi s úgy látszik szive is helyén való. Nyomban kijelentette, hogy a pénzt folyóvá teszi, csak azt jegyezte meg, hogy az ő intézetének Turinnal nincs közvetlen összeköttetése, a pénzt a Leszámitoló Bank utján küldi el.

A vajda innen rögtön ment a táviróhoz s Ruttkaynéat értesítette, hogy Basso maradjon, pár nap múlva olyan közleményt kap tőlünk, hogy szivesen és elégedetten megmarad ott tovább is. Azután fölkereste Valkót, a Leszámitoló Bank igazgatóját, közölte bizalmasan az esetet vele is s ő is nemesen megígért minden lehető segítséget.

A vajda titoktartásra kérve bennünket, előadta, amit déiben Hentaller barátunktól hallott. Javasolta, hogy azonnal állandó bizottsággá alakuljunk s elnököt és jegyzőt válasszunk. Közölte velünk, hogy ő 5000 forint elődélése iránt már megtette a szükséges intézkedést. S végül lelkünkre kötötte, hogy se a mai, se a következő dolgokról senkinek ne szóljunk, nehogy működésünk a kormányzó ur fülébe jusson. Mert ez esetben hiába való minden fáradság és igyekezet.

A Kossuth-bizottság.

Az állandó Kossuth-bizottság tagjai lettek e napon: Eötvös Károly enök, Károlyi Gábor gróf, Pázmány Dénes, Horváth Adám és Hentaller Lajos. A bizottság jegyzőjévé Eötvös Bálintot választottuk. A jegyzőkönyvet mindannyian aláirtuk. Ebben erkölcsi kötelességünknek fogadtuk, hogy első sorban a vajda által szerzett 5000 forint fedezéséről és törlesztéséről fogunk gondoskodni.

De hát ez mind nem elég. Ez összeggel csak Basso dr. nak az elmúlt öt évre való szerény tiszteletdíja nyer kielégítést. Bizony nagyon szerény tiszteletdíj. De erra gondoltunk, hogy a kormányzó ur is fizetett rendszeresen és évenként neki néhány száz lírát s Kossuth Ferenc és Lajos Tivadar is gyöngéd figyelmességgel megadták évi adományukat neki. És arra gondoltunk, hogy a megéhetési viszonyok Turinban sokkal kedvezőbbek, mint nálunk s maga Basso dr. barátom is elégnék fogja a multa nézve ez összeget tartani.

Es gondoltunk még egybre is. Gondoltunk arra, hogy mi mind szegények vagyunk, nagy pénzt nem áldozhatunk, százezreket nem gyűjthetünk, a nemzethez nem fordulhatunk, a nyilvánosságához nem folyamodhatunk. Mert ha a nagy számúzott füléhez ér valami, örökre eltaszt magától bennünket s inkább éhen hal, mitsem nemzetétől fogadjon el valamit.

Jegyzőkönyvünk így szól:
„Elnök előterjeszti, hogy nagy hazánk fia

szinte állandóvá tették a nyugtalan-
ságot, az ellentéteket Arad közönsége
nagy részében. Most egyéb választás,
legalább, a látszat szerint, nincs hátra.
Nagy felsőhajtás illeti ezt, meg egy
remény: hogy az örökös szavazás, az
örökös tusakodás után a szavazócéd-
duláktól ment, békés, alkotásra al-
kalmas esztendőök következnek.

Elmarad a képviselők karácsonyi vakációja.
Budapestről jelentik: Tekintettel a fontos és
sürgős munkaanyagra az idén nem lesz kará-
csenyi szünet és az ünnepnapokat kivéve egy-
folytában megszakítás nélkül fog a képviselők-
ház üléseni. A képviselők nem a legnagyobb
elragadtatással vették tudomásul a dolgot.

Tisza István a Házban. Budapestről jelen-
tik: Kolozsvári balesete óta ma jelent meg elő-
ször a Házban Tisza István gróf. Hívei lelkes
éljenzésben törtek ki, amikor Tisza halványan,
fekete selyem kendős felkötött karral feltűnt a
folyosón. Alig győzte a sok üdvözlést megkö-
szönni. Felkötött karja egyáltalán nem akadá-
lyozza a mozgásban. Ma jelent meg a Házban
Zichy Aladár gróf is, a néppárt elnöke, aki
végre három nap előtt mandátumhoz jutott Bo-
dajkon. Őt is sokan üdvözlöttek.

Nem időszerű a szekularizáció. Budapestről
jelentik: A képviselők ház kérvénybizottsága ma
foglalkozott Hajdu vármegye feliratával, mely
a szekularizáció kimondását sürgeti. A bizott-
ság ezzel a javaslattal terjeszti be, hogy a Ház
térjen napirendre felette, mert a szekularizációs
kérdést nem tartja időszerűnek.

A perrendtartás a főrendiházban. Budapest-
ről jelentik: A főrendiház közjogi és törvény-
kezési bizottság a Wlassits Gyula elnöklésé-
vel ma tárgyalta a polgári perrendtartásról al-
kotott törvény tervezetét. A részletes vitában
igen sokan vettek részt. Különösen a 31. és
306. szakaszok körül folyt erős szóharca, mely-
ben Hosszu Vazul, Majláth József gróf és
mások vettek részt. Ez utóbbi szakasznál, mely
az iránt intézkedik, hogy a bizonyítási eljárás
során a tanu a nacionáléjában nem köteles le-
mondani vallását, névszerinti szavazás volt.

Nyolcan szavaztak az eredeti szöveg mellett,
nyolcan ellene és csak az elnök szavazata men-
tette meg a képviselők háza és csak nehéz kü-
delemmel megmentett eredeti szövegét.

Az ellenzék az indémnitás ellen.

— A képviselők ház ülése. —

Távirati tudósítás.

Budapest, december 9.

A képviselők házban ma nem valami élénk
élet uralkodik, mert az ülésen rendkívül kevés
képviselő jelent meg. Ülés előtt a folyosón ar-
ról esik szó, hogy a Kossuth-párt tegnap tar-
tott értekezletén elhatározta, hogy teljes erővel
vesz részt a bankjavaslat ellen indított haro-
ban. Beszélnek arról, hogy Lukács miniszter
tárgyalása Hoffmann Hugó tábornok, közös
hadügyi osztályfőnökkel nem végződött ered-
ménytelenül s e miatt Khusz gróf miniszterelnök
szombaton vagy vasárnap Bécsbe utazik. Be-
szélnek arról, hogy a munkapárt egyik tagja
holnap interpellációban foglalkozik az utóbbi
időben foganatosított rendőri letartóztatásokkal
s kérni fogja a személyes szabadság biztosítá-
sára vonatkozó törvények szigorú végrehajtását.

A mai ülés elején Lukács László pénzü-
gyminiszter beterjesztette az illetékkiszabás
módosításáról szóló javaslatot, azután folytat-
ták az indémnitás tárgyalását. A vitában mind-
össze egy kormánypárti képviselő szólalt fel,
az is személyes kérdésben. A munkapárt nem
akarja hiába pazarolni az időt és az ügyis-
tültségosan hosszúra nyúló vitát tovább elhuzni.

A képviselők ház mai üléséről részletes tu-
dósításunk a következő:

Berzeviczy Albert elnök a képviselők ház mai
ülését negyedtizenegy után nyitja meg. A mult
ülés jegyzőkönyvét Szojka Kálmán jegyző ol-
vasta fel, melyet észrevétel nélkül hitelesíte-
nek. Az elnök ezután megleghangú beszédben
bejelenti, hogy Heincz Hugó képviselő hirtelen
meghalt. A Ház jegyzőkönyvben ad kifejezést
részvételének s az elnökséget a választás kiirá-
sával megbizsa. Több elnöki iromány bemutatá-
sa után

Lukács László pénzügyminiszter az 1887.
évi 45. t.-c. III., IV. és V. szakaszának módo-

ításáról — az illetékkiszabási törvényről —
nyújt be törvényjavaslatot, melyet a pénzügyi
bizottság elé utasítanak.

A Ház ezután folytatta az indémnitási tör-
vényjavaslat tárgyalását.

Justh János úgy látja, hogy a tárgyalások
siettetéséről a képviselők ház tárgyalásainak hossz-
su időn át való szünetelése után beszélni is
képtelenség. A megyékben folyó presszionálá-
sokat veti a kormány szemére és több példát
hozz fel. A kormány jövő tervei igazolják a
kormány iránti bizalmatlanságát. Az indémni-
tási javaslatot nem fogadja el.

Kun Béla: A Justh párt hónapok óta nem
zavarta a kormány működését, hagyta a kor-
mányt akadálytalanul dolgozni. A párt azonban
látja, hogy a kormány meddő munkát végezt
s ezért kötelességének tudja a Justh-párt, hogy
a legnagyobbfokú bizalmatlansággal viseltessék
a kormány iránt. Foglalkozik az önálló bank
szükségességével, rátér a hadügyi követelésekre.
Elpanaszolja, hogy a nemzet a delegáció által
megajánlott milliókért kárpótlást nem kapott.
Polemizál Széll Kálmán legutóbbi beszédével;
a nagy vagyonnal bírók fokozatos megadósta-
tására észrevételeket tesz. A gyermekvédelem
fontosságát hangsúlyozza s e tekintetben Széll
beszédét helyesli. A köztisztviselők helyzetével
is foglalkozik. A tanárok kívánságainál a kul-
tuszmíniszter újabb álláspontját örömmel üd-
vözi, kéri azonban a kultuszminisztert, hogy a
nyugdíjigényt ne 35, hanem 30 esztendőben
állapítsa meg továbbra is. Az állami tanítók
ügyében azt kéri, hogy méltányosabb fizetési
osztályokba soroztassanak be s a szolgálati
pragmatika a középiskolai tanárokhöz hasonló
legyen. Hesseszen indokolja mindazent okokat,
amelyek a kormány iránti bizalmatlanságra
késztetik s melyek alapján a kormánytól az
indémnitást megtagadja.

Kun Béla folytonos közbeszélésöktől kísérve
a kormányt és a többséget támadja, hogy a
készítetéseket megigérték, a nemzet szemébe
pedig port hintettek, amennyiben formulával a
készítetések felvételét elakudták. A gazdasági
önállóságot is így akarja a kormány elakudni.
(Nagy zaj.) Támadja a kormányt az új bárósi-
tásokért és nemesítésekért. Hazafias költemé-
nyekkel bizonyítani kívánja, hogy a munkapárt
nem végez nemzeti munkát. A számban meg-

háztartási és egyéb személyes szükségleteiről
is gondoskodni kell és e végből egyelőre éven-
ként 12.000 forintra és egyelőre két évre véli
célszerűnek nagy hazánkfia háztartási szük-
ségleteinek megállapítását s e célból a rend-
szeres gyűjtésnek akként való megindítását,
hogy erről se nagy hazánkfia személyesen, se
a nagyközönség nyilvánosan értesülést ne nyer-
hessen. — Kér e tárgyban megállapodást.

A határozat így szól:

„A bizottság e javaslatot elvileg elfogadja,
— nagy hazánkfia szükségleteinek fedezésére
egyelőre 24.000 forint összegnek mielőbbi ös-
szegyűjtését szükségesnek látja s ennek miként
leendő eszközzésére részletes javaslat előterjesz-
tése végett az elnököt és Károlyi Gábor gróft
megkéri.”

A vajdával összedugtuk a fejünket. Miért
s miként teremtsünk mi 24.000 forintot akként,
hogy azt se a kormányzó ur, se a nagyközön-
ség meg ne tudja, se a nyilvánosság elé ki ne
szivárogon?

Nem mondtam meg a vajdának azt a mű-
veletet, melyet az Athenaeum utján hajtottunk
végre. Azonkívül is célszerűnek látam pénz-
alap előteremtését.

Javaslatunk, melyet a vajdával szerkesz-
tettünk, 1892. évi augusztus 18-án kelt s így
szól:

„Javasoljuk, hogy

a) nagy hazánkfia kéziratait s tudományos
értékű gyűjteményeit, ezek közt könyvtárát a
nemzet számára biztosítsuk; —

b) ennek módozatára nézve nagy hazánkfia
véleményét és elhatározását személyesen kellő
alkalommal kikérjük; —

c) a szükséges pénzügyösszegek gyűjtését e
simeren és ehhez képest eszközöljük.”

E felfogásunkat helyeselte, e javaslatunkat
elfogadta a bizottság.

Bizony soráig késett a foganatosítás. A
kormányzó urhoz csak a jövő 1893 ik év ju-
nius havában mehettünk el s addig még sok
mindent történt, sok nagy változás állott elő,
amiről előbb kell szólnom.

A vajda azonban sietett, hogy Basso dr. el
ne hagyja a kormányzó ur házat.

A Hazai Első Takarékpénztárnál fölvetve
az 5000 forintot, sajjájából hozzátette a levont
negyedévi kamatot s az egész összeget Hevesy
igazgató nyomban átküldte a Lászámitoló bank
igazgatójához, Valkóhoz, ki azt J. Fernex et C.
turini bankház utján táviratilag Rutikaynének
átadta. Az ő kezéből vette át Basso.

A gyűjtés.

Megkezdtek a gyűjtést.

Az első kétszáz forintot Wahrmann József
adta. Magas műveltségű, vagyonos és nőilen
ember, biztosítási ügyekben az elások, fran-
ciák és németek által elismert első szakférfiu.
Azt mondotta, hogy a gyűjtés végén még lesz
reá szükségünk, őt ki ne felejtjük.

Wekerle Sándor pénzügyminiszter volt ak-
kor. Igazán megértélt, mikor a vajda megázó-
litotta. Adott ötszáz forintot.

— Minden évben lesz e célra ennyi pénz-
zem. Kossuth Lajosnak nélkülözni nem szabad!
Ezek voltak szavai. Pedig ő nem gazdag
ember. Csak azt kötötte lelkünkre: maradjon
ez a dolog köztünk. A hogy nemes emberhez
illik.

Hegedüs Sándor szó nélkül adott ezer fo-
rintot. Előkelő híre képviselő, de csak egy-
szerű képviselő. Tekintélyes vagyona van, de
szakadatlan munkával és takarékossággal szer-
este. Tiszának nagy embere volt s ezért ele-
get csipkedtek a parlamentben, kivált az er-
délyi ellenzéki emberek. Mivelnyogy ő is er-
délyi. Csak ennyit mondott, mikor a pénzt
átadta:

— Isten áldjon meg benneteket becstelen
munkátokért.

Mi meg azt mondtuk barátainknak:

— Fiuk, Hegedüst egy évig ne bántsdok!
A veszprémi takarékpénztár is küldött száz
forintot.

Itt jött össze az első ezernyolcszáz forint.
A többit törlesztgette a maga pénzén a vajda,
míg a nagy gyűjtésre nem került a sor s míg
a teher nagy részét le nem vehettük vál-
lairok.

Minderről pedig nem tudott mind ez ideig
senki. Se a kormányzó ur, se fia, még Halfy
barátunk se. Csak az áldott lelkű Rutikayné s
bizottságunk tagjai.

A nagy munka azonban több mint egy év
mulva kezdődött.

fogyatkozott, de elvűségben nem lankadó Justh-párt követeli az általános titkos és egyenlő választási jogot. (Éljenzés.) Nem fogadja el a javaslatot.

Félegykor szünetet adott az elnök. Szünet után

Mikosevics Kanut személyes kérdésben szólal fel. Kun Béla személyében sértette, ezzel szemben kijelenti, hogy 30 év óta politikai hűségét állja a nem fordul jobbra-balra, mint a függetlenségi tatárjárásakor. (Óriási zaj) (Batthyány Tivadar magánkívül kiált: Rendre) a zaj elűlte után Mikosevics befejezi beszédét.

Kun Béla kimagyarázza szavait és azt mondja, hogy Bács megye a nemzet alkotmányát védte.

Zagy zaj és lármá között a munkapártiak tiltakoznak a kijelentés ellen.

Folytonos zaj közben, az elnök tíz percere felfüggeszti az ülést.

Szünet után

Apponyi Albert gróf beszél. Szerinte Mayländer Mihály megvédte a Házban az új fiúmei kormányzó eljárását, aki beiktatása alkalmával a reprezentanza termében nem jelent meg. Ez szakitást jelent egy régi közbizalmi gyakorlattal. Fiume autonómiáját megvédeni és respektálni nemzeti érdek. A magyar kormány és az egész nemzeti szuverenitásnak érdeke, hogy ez az autonómia a formában se szenvedjen csorbát. Az indemnitás megtagadásának megokolására csak azokat a momentumokat említi fel, melyek a felirati vita óta felmerültek és az eddigi bizalmatlansági okokhoz hozzáadandók. A közigazgatás reformját a vármegyék autonómiájának csorbításával a meghatározottabban elenzi. A delegációban a miniszterelnök azt mondta, hogy a véderő reformját előbb akarja tárgyalni mint a választójog reformját. Ez ellenkezik a dolgok rendjével és a nemzet érdekével. A költségvetésről ugyanaz a véleménye, Széll Kálmánnak, hogy ideiglenes átmeneti pénzügyi politikának az elfogadható, de hiányzik az a feltétele, hogy az egész vonalon érvényesüljön a haladás munkája. A tervezett katonai költségemelés ellen már kezdetben a legnagyobb erővel fog küzdeni az ellenzék. Az indemnitást nem fogadja el. (Éljenzés a baloldalon)

Szabó István (nagyatád) a kivándorlás és az egyke nagy veszedelmeit fejtegeti. Az állam beavatkozását sürgeti. Földhöz kell juttatni a népet. Ez az egyetlen orvosság. A nagybirtokosságnak se érdeke, hogy teljesen elidegenítse magát a kisgazdákat.

Mivel az ülés véget ért.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) A „Nemesszövetség társaság” folyó hó 11-én délelőtt 10 órakor tartja rendes havi gyűlését a Horváth féle vasúti szálló helyiségében. A folyó hó 18-án délután 4 órakor pedig karácsonyi ünnepélyt rendez, mely alkalomkor 10 szegény gyermeket teljesen felruház, ez uton kéri tagjait minél nagyobb számban való megjelenésére. Vendégeket szívesen lát az elnökség.

(*) A „Gondviselés” Országos Központi Temetkezési Segélyező Társulat Aradi Helyi egyesülete a „Fekete Sas” vendéglő külön termében december 11-én este műsorral és teacéttel egybekötött Helyiségfelavató ünnepélyt rendez. Tekintettel arra, hogy belépődíj nincs, a program megváltása a pénztárnál (20 fill.) kötelező. A tiszta jövedelem az egyesület segélyalapja javára fordítatik. Étkészés étlap szerint. A tea ára adagonként süteménnyel 80 fillér.

(*) Ruhakiosztás. Az aradi szegény tanulókat segélyező egyesület f. é. december hó 10-én délután 3 órakor a Weitzer-utcai polgári iskola dísztermében 600 gyermeket öltöztet fel téli ruhával.

Az iparkamarai választások.

— Izgalmak napja. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 9.

Néhány hónapon belül ez Aradon a negyedik olyan választás, a mely rendkívüli izgalmakat, nagy harcokat okozott a város legkülönbözőbb társadalmi rétegében. A júniusi országgyűlési képviselő választást követte a nyáron az ipartestületi tisztújítást, novemberben a városatyá választás, most pedig a kereskedelmi és iparkamarai tagok választása sudított nagy kavargást a polgárság közé. A tegnapi végbement választásnak érdekes eredménye van: az iparostagok közül sok régi érdemes polgár maradt ki, többek között Kristyóry János is, aki tizenöt esztendőn át volt elnöke a kamarának. A kereskedők az ugynevezett tizenhatos listát vitték győzelemre, az iparosok pedig jobbra függetlenségi pártállású tagokat ajándékoztak meg bizalmukkal. (Tudni kell ugyanis, hogy Aradon még a kamarai választásokat is a politika boszorkánykonyhájában főzték ki)

Az izgalmas nap eseményeiről ez a tudósításunk számol be:

A választás csütörtökön reggel 9 órakor kezdődött a városházán az anyakönyvi hivatal szűk helyiségében. A választás elnöke Angel István tb. városi főjegyző, aki egyben az iparos csoport választását is vezette. A kereskedő csoport választás vezetője Éles Ármin volt. Kissé kellemetlenül és zavarólag hatott az, hogy úgy a kereskedők, mint az iparosok ugyanazon teremben szavaztak, holott ezt elkülöníthették volna a így kényelmesebben folyhatott volna a választás. Az együttes szavazással megtörtént az is, hogy amikor a kereskedői urnát felbontották, abban hat iparos szavazó cédulát találtak. Ez úgy történhetett meg, hogy a kereskedő polgártárs markába iparos szavazólapot nyomtak s az meg se nézte, hogy mit dob az urnába, hanem látatlanban szabadult meg a nehéztől.

A kortések természetesen itt is ép úgy garázdálkodtak mint egyéb választásokon. Itt azonban sokkal kedvezőbb volt a vadászterületük, mert a keskeny folyosón nagyobb fáradság nélkül gyorsan elfoghatták a kiszemelt szavazó-áldozatokat. Szóval a kortések a legnagyobb buzgalommal fogdosták a szavazókat. Kivételt tettek a női szavazókkal, akik kikérték volna maguknak az ilyen kapacitálást... Tudni kell ugyanis, hogy ennél a választásnál szavazójoguk van az önálló ipart üzö nőknek is. Különösen a varrónők nagy csoportokban vonultak fel; volt közöttük nem egy feminista érzelmű, akik gyönyörűséggel kaptak a szavazó alkalmon, amely a nőkre is kiterjesztett választójog korszakát varázsolta eléjük. És mivel a feministák többé-kevésbé felvilágosultak, tehát némely csipős kortesleért se nehezteltek. Mert, amit az olvasó nyomban kitalálhatott: — viccelésben sem volt hiány. Ebben vezetett Huppert Henrik szabadalmazott választási attaché, aki estére berekedt, annyit kiáltotta:

— Csak a miénk a világot megváltó szavazó-cédula! Itt a legjobb alkalom, hogy a társadalom minden rétegének képviselőjére leszavazhassunk.

Nem tudni miért, de Orosz L. Mátyás, a legfőbb izgalom ember is egész nap a szavazóhelyiség körül tartózkodott s nagy érdeklődéssel várta az eredményt. Kasagató jelenet volt az, amikor egy híres éjjeli mulatóhely alkalmazottja megjelent a folyosón. Természetesen a tájékozatlan kortések azt hitték, hogy a tulajdonosnője megbízásából akar szavazni.

— Drága szivem, — fordult hozzá Orosz L. Mátyás, fogadja el tőlem ezt a szavazó-cédulát.

— Kire szavaz, angyal? — érdeklődött Huppert ur.

— Hagyjanak békét, — mondta a hölgy és felsurrant az egyik emeleti hivatalba.

Délfelé pusztá kíváncsiságból megjelent Szendrey Mihály szinigazgató is, akit szintén körültekintő a kapacitáló kortések.

— Mint kereskedő, vagy mint iparos méltóztatik szavazni? — kérdezték tőle.

— Nem, én csak mint érdeklődő vagyok jelen, — mondta Szendrey, aki nagy csoport előtt a Balga szűz esti premiérje iránt igyekezett jó hangulatot teremteni, lelkesülten dícsérte a francia darab szépségeit.

— Látom már, — mondta egy tréfás kortes, hogy az igazgató ur, mint kereskedő van itt jelen.

A déli órákban megjelent Varjassy Lajos polgármester is, akitől szintén megkérdezték:

— Mint kereskedő vagy mint iparos szavaz-e nagyságos uram?

Varjassy nevetett:

— Én most két példányban vagyok jelen, — szót s előbb a városi kertészeti nevében mint kereskedő s az autobusz-vállalat képviselőjében mint iparos adta le szavazatát.

Nagy vitát provokáltak a korcsmáros-szatócok, akik ilyenkor is láthatják, hogy ők milyen fontos, de egyben rejtelmes tényezők. Ugyanis hirtelenében nem tudták megállapítani, hogy a korcsmáros-szatócokat mint kereskedőket, vagy mint iparosokat kezeljék-e. Ugy oldották meg ezt a fogas problémát, hogy egyiket kereskedőnek, másikat iparosnak számították.

Nem kis izgalmat okozott Angel István választási elnök feltűnő szigorúsága, amelyet később mindenki pártatlannak minősített és széleskörű megaláztatást is keltett. Az elnöki intézkedés szigorúsága a választás utolsó perceiben nyilvánult meg. Az előbbi években az elnökök azt a koncepciót tették, hogy azokat a szavazókat, akik délután négy órakor a választási aktus bezárásakor a teremben voltak, szavazásra elfogadták. Angel azonban már jó előre kijelentette, hogy 6 pont négy órakor lezárja a szavazást s azontúl még a teremben levőket is visszatartja. És ennek az elhatározásnak a temperamentumos elnök pont négy órakor érvényt is szerzett. Vagy hatvan iparos-szavazó volt a teremben, amikor Angel harsány hangon egy székre állva jelentette ki:

— A szavazást ezennel lezárom. Senkinek a szavazatát többé el nem fogadom.

Méhkashoz hasonlított akkor a terem. Zugtak, kiabáltak, sürögtek forogtak.

— Ez igazságtalanság! Ez nem tőrjük!

Angel azonban nem engedett.

— Kérem a jelenlevőket, hogy ha a helyhez méltó nyugodtsággal nem viselkednek, karhatalommal fogok akaratomnak érvényt szerezni.

Erre csönd támadt. És Angel nyugodtan átvethette a kereskedők urnáját, amelynek négyszáz-tíz szavazó-céduláját azonnal számlálni kezdtek. Ez az összeszámlálás délután négy órától este háromnegyed kilencig tartott s azonnal kihirdették a választás következő eredményét:

Leadtak 410 szavazatot.

Ebből kapott:

Éles Ármin	327
Adler Andor	324
Hegy Albert (uj)	323
Tedeschy Viktor	301
Kohn S. N.	300
Chick Dezső	290
Weisz Dávid	290
Andrényi Károly báró	285
Funkelstein József	278
Ottenberg Tivadar	270
Steiner Ferenc	259

Goldschmidt Sándor	253
Domány József	252
Heinrich Sándor	249
Czukur László	248
Wadowszky Gusztáv	241

Póttagok: Deutsch I. Mór 211, Holtzer József 130, Oravetz Miklós 122, Tanner József 84, Piek Ernő 75, Braun N. Antal 47, Maresch Gyula 46, Magyar Ferenc 42.

Es az ugynevezett tizenhatos lista, amelyet a kereskedő-stultek állítottak össze.

Esután Angel kedélyesen jelentette ki:

— Most pedig engedjék meg az urak, hogy megvacsorázzam. Dél óta egy harapást sem ettem.

Miután a korcsmai vacsorát a bizottság elfogyasztotta, hozzálátva a legnagyobb munkához: az iparosszavazatok összeszámlálásához. Hétszázkét szavazócédulát adtak le. Az összeszámlálást megnehezítette az, hogy a választók 24 névre szavaztak. Ez a nagy munka péntek reggel fél kilencig tartott. A bizottság tehát teljes 24 óráig, megszakítás nélkül, dolgozott. Az iparosszavazatok így osztak meg:

Rendes tagok:

Steigerwald Alajos	502
Szántay Lajos	437
Sebesy Ferenc	421
Ifj. Müller József (uj)	411
Schäffer József (uj)	411
Balogh Dávid	408
Szablóczky László (uj)	401
Stark Sándor (uj)	356
Varga Kálmán (uj)	355
Kalmár József (uj)	350
Meisztrovits János	340
Probszt Mihály	338
Bérczy Pál (uj)	334
Reinhart Gyula	330
Hönig Ottó (u)	323
Endre Géza (uj)	320

Póttagok: Glück Károly 319, Kristyóry János 315, Kristóf György 308, Koch Dániel 307, Braun Gusztáv 302, Szida Lázár 300, Fock Gábor 297, Dörner János 281.

Ezek közül egynek a választását valószínűleg megsemmisítik, mert még nincs három éve, hogy cégtársként szerepel.

MULATSÁGOK.

(=) A magántisztviselők és kereskedők egyesülete az aradi nyomdász-szakegylettel, valamint az aradi ipari munkásság egy részével karöltve, december hó 11-től kezdve minden vasárnap a Fekér Kereszt dísztermében táncestélyeket rendez. A táncestélyek este 8 órakor kezdődnek és 12 órakor végződnek. A belépő-díj férfiaknak 80 fillér, hölgyeknek 60 fillér. Az estélyeken a zenét Gyurkevics András jóhírnevű zenekarának egy része szolgáltatja. A rendezőség ez uton is kéri a közönség pártfogását.

Kavarodás az Ofner ügyből.

(Fővárosi rendőri tudósítók és Boda rendőrfőkapitány konfliktusa.)

Távirati tudósítás.

Arad, december 9

A budapesti rendőrség tudvalevően tegnapelőtt letartóztatta Ofner Oszkár dr. fővárosi orvost. Ugyancsak letartóztatták Desmond Emmát, valamint ennek kedvesét, Schmiadt Arnold fodrászsegédet s mind a három ellen magzat-elhajlás büntette címén megindították az eljárást. A három foglyot ma déli tizenkét órakor átkísérték az ügyészség fogházába, ahol ezeknek védői sürgős előterjesztéssel élik védencaik fogvatartása ellen. A királyi ügyészség vezetője, Sélly Barnabás főügyész helyettes nyomban áttanulmányozta az aktákat és saját hatáskörében elrendelte, hogy Ofner Oszkár dr. és Schmiadt Arnoldot, azonnal szabadlábra helyezték. Az ügyészség az orvos szabadlábra helyezését azért rendelte el, mert a lefolytatott nyomozás adatai a vádat nem erősítették meg, Schmiadtet pedig azért, mert további fogvatartásra elegendő ok nincs. A leány ellen az előzetes letartóztatást az ügyészség fentartotta s ezt Székely dr. soros vizsgálóbíró is elrendelte. Ugyancsak elrendelte a vizsgálóbíró azt is, hogy a leány koraszülött gyermekét felbontolták. Ofner dr. déli negyed egy órakor hagyta el a fogházat. Szabadulásakor a következőképpen nyilatkozott:

— Az egész szerenestélenség úgy szakadt rám, mintha menyőkeapás ért volna. Erőszakos — egy hazug vád alapján — kiragadott békés családi otthonomból. Holtra rémítették szegény feleségemet. Egzem pedig gyalázatosan meghurcoltak. Ez a két nap felejthetetlen lesz egész életemben. Ennyit még sohasem szenvedtem. Csend, hogy kibírtam.

Az orvos végül elmondotta, hogy minden erejével azon lesz, hogy beigazolja teljes ártatlanságát.

Az ártatlanul meghurcolt orvos ügye hirtelen nagyobb kavargást idézett elő. A lapok éles kritika tárgyává tették a letartóztatást, az ügyvédi kamara pedig egyenesen azt követelte, hogy ki kell venni a rendőrség kezéből a letartóztatás jogát. Erre Tóth Lajos rendőrtanácsos a bügyi osztály vezetője szigorú rendeletet adott ki, az újságíróknak nem szabad kiadni a híreket.

A fővárosi lapok rendőri rovatvezetői ebben sérelmet láttak, még tegnap kivonultak a főkapitányságon levő rendőri sajtóirodából és ma se jelentek ott meg. Bejelentették, hogy a rendőrség kiadmányaira nem reflektálnak, majd megszerzik maguk a egyuttal jelezték azt is, hogy eszentul a rendőrség minden egyes ténykedését a legszigorubb kritika tárgyává fogják tenni. Különösen Boda főkapitányt, aki pedig sokat köszönhet az újságíróknak.

Boda Dezső főkapitány Tóth Lajos rendőrtanácsos kiadásakor nem volt Budapesten. Csak ma érkezett haza és azonnal fogadta egyik fővárosi estilap munkatársát, aki előtt az ügyről a következőképen nyilatkozott:

— Kijelentem, hogy a rendőrtudósítók sztrájkját csak jóhiszemű félreértés okozhatta. Tegnap nem voltam Budapesten és így csak ma értesültem a dologról. Egyik ügyben igaztalanul megvádolt tisztviselőm védelmére azt az ideiglenes intézkedést tettem, hogy esután a csoportvezetők informálják a sajtóirodát. Ha tudtam volna, hogy ezt az intézkedést félremagyarázzák, nyomban másképp határoztam volna. Az új rendelettel egyidejűleg került nyilvánosságra az ügyvédi kamara ismeretes hatá-

rozata. A hírlapírók azt hitték, hogy az én intézkedésem közvetlen oka ez a határozat volt. Nos ez nem áll. Amikor én az intézkedést foganatosítottam, fogalman sem volt a kamara állásfoglalásáról. Rosszul esik, hogy ezek az urak, akik évek óta ismernek, ilyen meghátrálást tételtek fel rólam. Tudom, hogy a sajátjának joga és kötelessége, hogy minden közérdekű eseménnyel foglalkozzék. Készséggel bocsátok és bocsátottam eddig is minden olyan ügyet a sajtó rendelkezésére, melynek feltárása nem ellenkezik a nyomozat és az igazság kiderítésének követelményeivel.

Ami az ügyvédi kamara hadüzenetét illeti, válaszom ez:

Azok az urak, akik a határozat szövegében közreműködtek, jártak itt többször mint a védelem és mint a vád képviselői. Amikor védőügyvédek, akkor jaj a rendőrségnek, jaj a nyomozat vezető tisztviselőnek és jaj a nyilvánosságnak. Ha védők, akkor a rendőrség erőszakos, a letartóztatás jogtalan, minden intézkedésünk felháborító és vérlázító. És ha mint vádlók, mint a panaszos képviselői járunk el, akkor ugyanilyen őszinte haraggal sürgetik azon intézkedéseknek haladéktalan foganatosítását, mely miatt most kigyót-békát kiáltanak a rendőrségre. A rendőrség minden intézkedéséért vállalja a felelősséget. Kötelességünk teljesítésétől semmiféle határozat nem távolíthat el. Kiadjuk ezután is közérdekű és a nyilvánosságot érdeklő híreket. Ha az ügyvédi kamara ninosen megelégedve a fennálló törvényekkel, úgy szólaljon fel, agyáljon, karcoljon új törvényekért. A rendőrséget hiába kritizálják, amíg törvényesen jár el.

Ofner dr. ügyében is teljesen korrektül járt el a rendőrség. A leány teljesen Ofner ellen vallott és a rendőrség visszaemlékezve Bolgár dr. hasonló bűnyűjére kötelességszerűen letartóztatta az orvost. Minden hasonló ügyben ezután is letartóztatjuk az olyan orvost, aki magzatelhajlással foglalkozik.

A főkapitány végül reflektált ama híresztelésre, mintha január 1-én megválnék állásától. — Ebből egy szó sem igaz — mondta Boda dr. Eszem ágában sincs visszavonulni. Hallottam én is erről a hírről, meg is mondtam a belügyminiszter urnak, milyen újévi ajándékkal kedveskednek némely ellenségeim. Sőt nevetünk rajta. Nem megyek. Semmi ekom nincs rá. Hazugság, hogy differenciák volnának köztem és a belügyminiszter ur között. Nyugodt lelkiismerettel dolgoztam eddig és dolgozom ezután is tovább.

A főkapitány nyomban azután, hogy értesült a sztrájkról, elküldötte az újságírókhoz Székely Vladimir dr. rendőrfogalmazót, hogy a békét közvetítse. Székely azt proponálta, hogy visszaállítják a statusquot. A fővárosi lapok rendőri tudósítói délután egy órakor ülést tartottak és tárgyalás alá vették Székely propositióit. Délután négy órakor a tanácskozást es-tére halasztották.

A rendőri tudósítók eddig nem határozták el mitévők legyenek, de valószínű, hogy a béke hamarosan helyre fog állani.

VIDÉK.

Jegyző választás Ujaradon. Ujaradon a hó 7-én a megüresedett jegyzői állásra nagy szótöbbséggel Welti J. zádorlaci segédjegyzőt választották meg. Ugyancsak ekkor töltötték be a másod bírői tisztséget is, melyre Mész József földmivest választották meg.

Az ARADI KÖZLÖNY telefonszámai:

Szerkesztőség (éjjel-nappal)	— — — 357
Szerkesztőség (csak éjjel használható mel-lékállomás)	— — — 151
Kiadóhivatal és hirdetési osztály	— — 151
Nyomda	— — — 151

IRODALOM ES MUVESZET.

A színház műsora:

Szombat: A balga szüz, színmű B) bérlet.

A balga szüz.

(Színmű 4 felvonásban. Irta: Henry Bataille. Fordította: Abrányi Emil. Bemutató előadás.)

Mikor a kiosi Dianette, az a moderna Capelle lett Julia apró kezével magára sűti a Browningot, szomorú fekete árnyak lebegnek a színpadon, valami összeszorítja az ember torkát és hangosan szeretne felrokkolni. Ennek a kiosi Dianette nek nem volt szabad meghalnia, ennek a „husba öltött költészetnek“ tovább kellene élni és szeretni úgy, ahogy ma már nem szeretnek, csak a ragyogó fantáziájú és nagy szívű költő mesevilágában.

Szegény kiosi Dianette!

Lesznek sokan, akik Bataille új darabjának hatása alatt nincsenek velem egy véleményen, lesznek sokan, akik velem szemben minden rokonszenvet Armaurynének, ennek a rajongó feleségnek juttatnak, de én minden lelkesedéseimmel, a legúszintébb rajongással állok ennek a fiatal leánynak a pártjára, aki meghalt, mert nagyon szerették és nagyon szeretett.

Henry Bataille új darabja A balga szüz, egy darab moderna romantika, prózába formált poézis, a gyönyörűségek gazdag forrása, melyből szomjuhozó ajakkal, mohón ittuk a kábitó italt. Ma a „próza világában“, házasságtörések garni illata levegőjében, szinte üdítő az a perzselő nagy szerelem, melyet a fiatal, fehér lelkű szüz leány lelkében ébreszt az a már deresedő hajú férfi, akinek ajkáról a legszebb lírát fakasztja egy új, minden eddiginél nagyobb szerelem.

Ne lássuk ebben a férfiben a hűtlen férjet, tisztán és kizárólag a férfit, az embert, aki sohasem lehet mentve egy új érzéstől, mely felejteti a régi szerelmet, a régi kaposokat és hatalmas erejével hajtja igába minden elhatározását. Az új érzések ellen még nem találtak fel szérumot és ugyan ki állíthatja magáról egész biztonsággal, hogy védve van minden érzelmi változás ellen? Senki a világon és ha Armoury végzetes szerelemmel egyesül Dianetteel, ez épen azt bizonyítja, hogy ez az új érzés semmivel sem volt gyengébb a felesége iránt érzett régi szerelemnél.

Bataille mesteri koncepcióban viszi odáig darabját, míg áldozatul nem dobja Dianetteet. Miért kell ennek a szegény kis galambnak szárnyaszegetten lehullania? Azért talán, mert mint ő mondja gyenge felvenni a harcot a feleség harvikus szerelmével szemben? Ez Capelle, hiszen Armoury szerelme az övé, sokkal inkább az övé, mint volt a feleségé, akit épen ő miatta hagyott el Marcel. De ebben a küzdelemben valakinek el kell bukni, ez csak a feleség lehet, akire nézve a férj szerelme elveszett. Igazágtalan, sőt: logikátlan befejezés, és Bataille ennek a mesterileg fölépített munkának értékét ezzel a befejezéssel problematikusá tette.

Ő aki diadalmasan védelmezi a szerelem jogát, az egyetlen salaknélküli emberi indulatot, ő maga kiált vétőt a szerelem jogának, és mintha csak a legális házassági intézmény „ügyésze“ volna, a családi tüzbölyhöz tereli vissza a férfit, aki pedig egész lelkével a szerető, nem pedig a feleségé.

A feleség szerepe ebben a gyönyörű darabban túlságosan idealizált. Nem is kutatva az asszony pszichológiáját, egyszerű életjelenség alapján is megállapítható, hogy az Armaurynéféle asszonyok még a ritkaságok között is rit-

kasságszámba nemek. E szerelemnek ez a megnyilatkozása, már a patologia körébe vág, egyszerű masochizmus. A megelégedésnek a saját ének ilyen háttérbe szorítása, a férfinek, mondjuk a férjnek ilyen adorálása lélektani túlság. Hervikus szerelemnél jóval több, patológikus degeneráltság.

Egy szindarab hatásának szempontjából hállás beállítás, de ezt az alakot nem az élet adja vagy olyan ritkán adja, hogy Bataille volt az első szerencsés ember, aki ezt a kivételes nőt ismerte. Az ilyen asszony feje körül glóriás fény ragyog és nem husból és vérből, hanem a fantázia légi keverékéből való. Gyönyörűség azonban Bataille líráján át hallani, hogyan szeret ez az asszony. A harmadik felvonás nagy jelenetében, mikor a visszatérés reményességéről beszél ez az asszony, az a legszebb színpadi jelenet, amit modern szindarabban hallottunk. Lézt az egyetlen jelenetért minden bábér Bataille darabjára és ez a jelenet avatta Bataillet a legnagyobb francia szerzővé.

A nagyszerű darab meséjét nem mondom el, kivonatossá elbeszélve túlságosan halavány visszfénye lenne az eredeti ragyogó nagyszerűségének. Hiszen úgy is magnézi mindent ezt a darabot, melynél szebbet hamarjában nem produkáltak.

A bemutató előadás a darab nagy kvalitásaihoz mértén gondos és hatást kelő volt. Hároman excelláltak A balga szüzben. Novák Irén, Heppesné Harmath Józsa és Keszler Ede.

Novák Irén Amaurynét adta. Ez a kivételes talentumu művész ma este dísz és dícsőséget hozott az aradi színháznak. Egyes jeleneteiben a legabszolútabb tökéletesség dominált és szinte csodálatos tudásának, zsenijének azt a gazdag skáláját, mely minden érzelmeinek hangot és megjátszást tud adni. A közönség határtalan lelkesedéssel ünnepelte a kitűnő művésznőt.

Harmath Józsanak szintén maradandó emlékü sikert hozott a bemutató. Dianette szerepében minden illúzió körülvette. Megjátszásában igazi életre kelet a gyönyörű szerep és a szerelmi jelenetekben pedig érisztét produkálta a legjobb színpadi alakításoknak. Kifogásolnuk kell azonban ötözéseiket, melyek nem egy fiatal leány, hanem egy grande dame toalettjei voltak.

Imponáló erő volt Keszler Ede játékában, aki az öreg herceg szerepében volt tökéletes. Beregi Sándor Armauryja nem egészen sikerült. Túlságosan habozó, sokszor erőtlén. Hatásosak voltak Dianettevel való szerelmes jelenetei, melyekért a közönség ovációiban is volt része. Delli teljesen eljuttette Gaszton szerepét. Külsőben nem volt hereeg, tetteiben pedig nem volt egy mindenre kész, elszánt férfi, hanem egy sírázó gyerek. Kitűnő abbát látunk Várnaytól és jó volt a hercegné szerepében Follinuszé.

Pár szavunk van még a rendezéshez. A második felvonásban az ügyvédi iroda könyvszekrénye üresen meredzik a néző felé. Könyvszekrénybe, könyveket szoktak tenai. A negyedik felvonás szállodai szobáját pedig a legutolsó faluban sem tűrnék meg. Piszkos, kopott falak, beszakadt mennyezet. Öven éves papiros virágok. Ezen már nem lehet átsiklani, mégis az aradi nemzeti színházban vagyunk.

A darab óriási hatást tett a közönségre, mely egész estén át ünnepelte a szereplőket.

Horovitz Gusztáv.

* A Kölcsey egyesület harmadik felolvasása szombaton délután 5 órakor kezdődik a város-háza nagy termében. A változatos műsor számai a következők: 1. Modern francia lírikusok. Előadja Tabakovits György dr. 2. Tolstoj Leó. Irta és felolvasa Faragó Rezső. 3. Ének az Ivaszágrol. A Kurgán. Költemények. Irta Tolstoj Elek. Előadja Juhász Ferenc. 4. Origi A hercegnő. Mozart: Bölcöldal. Csányi Mátyás: Két dal. Énekl. Csányi zongorakíséretével Huszár Károly.

* Filharmoniai hangverseny. A vasárnapi második bérlti filharmoniai hangverseny iránt igen nagy az érdeklődés, úgyhogy jegyek már csak korlátolt mennyiségben kaphatók Boherhag és Fia cég női kézimunkakereskedésében (Andrássy-tér Hermann palota. A nagy keresletet előmozdítja az a körülmény is, hogy a brüsszeli kvartett elmaradása folyóan a szerkedveit közönségnek jó ideig nem lesz alkalma hangversenyt hallgatni.

* Az Uránia színház kolo-szális látványosságai kiváló vonzerő: gyakorolnak a közönségre. Amit csak produkálnak a kinematográfia terén, azt mind felöleli ez a nagyszabású műsor. A drámai nem selejtes utszéli tendenciájú, hanem magas nivóju irodalmi munkák. Csak két képet kell a műerből felemlitenünk, melyek mindenben igazolják azt a véleményt. Az egyik Az anyós a párisi Variétének, ennek az előkelő színháznak műsordarabja, a másik pedig a halhatatlan Moliérenak örökbecsű remeke a Tartuffe, melyet Páris legnevesebb szímszéinek játékában ismer meg a közönség. Hatalmas látvány az osztrák-magyar hadiflót-tárol készült mozgó nykó, továbbá a golya természetrajzát megörökítő film. A libiai sívatagon keresztül csodaszép utazást tesz tesz a néző, egyben megismerkedve a bibliai idők klasszikus földjével. Az Urániához fogható gazdag műsorral a világ egyetlen mozgófényképe sem dicsekedhetik, amit bizonyít a műsorok tartalma mellett, az előadások időhossza is, mely a legnagyobb az egész világon. Vasárnapi új műsort mutatnak be. 241

* Vasárnapi előadások. Vasárnap délután a szezon nagy sikert aratott operettje, a Muzikus leány kerül szíre az aradi színházban. Ez az operett valósággal sláger darabnak bizonyult. A délutáni előadásban a régi szereplők, nevezetesen Diósi, Zalay, Fekete Aranka, Heltay, Várnay, Ladiszlav működnek közre. — Szombaton és vasárnap A balga szüz, Henry Bataille-nek szenzációs sikert aratott színműve kerül előadásra.

* Max új cipője. Ez a címe annak a kitűnő bohózatnak, amely most az Apolló színház műsorának egyik sláger számát képezi. Max mindenáron tetszeni akar jegyesének és kiosi cipőket rendel, melyten lába kiesnek lássék. De drágán fizeti meg hiúságát, mert a cipő oly szűk, hogy az utcán le kell vetnie és mezitláb menni, csak a ház előtt húzza fel újra cipőit. A menyasszonyánál örömmel fogadják és a szalomba vezetik oszonnázni, de a lába annyira fáj az új cipőbe, hogy kénytelen az egyik cipőjét levetni. Oszonna után keresi a levetett cipőjét, de nem találja. Később látja, amint anyósa pincsi kutya játszik vele, de már csak cipője talpát tudja magmenteni. A bohózat egyes jelenetein a közönség ki nem fog kacagásból. Maxi szerepét Limeler a világ egyik legjobb jeles komikusa játssa. A műsor egyik kitűnő száma A mézskemence című dráma, mely egy mézszegető család szomorú tragédiáját, megható jelenetekben mutatja be. A műsor első száma Mória varázsnézésével egy kitűnő komikus jelenet, melyet Prinze, a híres francia komikus ad elő, általános derűtséget kelteve. Az Apolló műsora ma is a legkitűnőbb darabokból van összeállítva. 4458

A tea-zsur.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 9.

Lócs Rezsővel, — akiről pedig köztudomású, hogy a szeretetreméltóbb urak egyike — tegnap nem lehetett beszélni. Izgatottan járt-kelt egész nap és már délután háromkor ott rendezkedett a Központi-szálló nagytermében:

— Ezt a pálmát vigyék el innen. Az a fenyőcsoport a sarkba jön. Két babérfát ide az ajtó mellé.

Mintán minden rendelkezése teljesült, a tanácsnok ur meglegedetten nézett körül:

— Meg lehetnek elégedve a városi kertészettel. Ezt még Mühle se csinálja szebben.

Ami igaz is volt. A nagytermet zöldelő kertté alakították át a város egyes kertészei és amikor öt óra felé bevonult az asszonyok és leányok bájos csapata szeri-száma se volt a gratulációknak, amelylyel Lócsot elhalmozták. A tanácsnok ur azonban finom üzleti érzéssel is rendelkezik és sohasem mulasztotta el megjegyezni:

— Kérem nem az én érdemem. A városi kertészeti. Ha nagyságos asszonyomnak szép virágokra lesz szüksége, forduljon bizalommal hozzánk. Mindenkivel felvesszük a versenyt.

Bizonyos, hogy ha minden városi üzemnek ilyen lelkes propagátora volna, nem volna szükség pótdóra és a „deficit” szó végkép és teljesen kipusztalna azokból, a rideghangu jelentésekből, amelyek a városi vállalkozások jövedelmezőtlen voltáról számolnak be évenként.

Négy óra felé felgyújtották a oszlopokat, amelyek vörös, zöld, rózsaszín fényekkel valóságos mese hangulatot hoztak be a ragyogó terembe, amelyet Fischer Simon díszített föl és a hölgyek elhelyezkedtek. Egy részük a télikertbe vonult be, ahol gyönyörűen megterített asztalok várták a közönséget, másik részük pedig a babakiállítás pódiumát szállotta meg. Purgly Lajosné a Nőegylet fővédasszonya nagy buzgalommal és körültekintéssel rendelkezett. A tombola vezetősége a következőképp helyezkedett el.

A kis szerencsekeréknél Abray Gizike állott, a pénzt pedig Darányi Jánosné vette át.

A nagyobbik szerencsekeréknél Kintzig Gézáné adta ki a számokat, a pénztárnoki tisztet pedig Hermann Gyuláné teljesítette.

A pódiumon, ahol a nyerő számokat babákra, poroló pálcákra és szamaragoló juhászokra váltották be, Vászárhegyi Dezsőné, Lócs Rezsőné, Keresztes Gyuláné, Abrai Lajosné, Steiner Ferencné és Dr. Bersos Béláné dirigálása mellett egész csomó bájos fiatal leány sárgótt-forgótt és oly ügyesen és precízen végezték munkájukat, hogy Rónai A. János irigykedve sóhajtott fel:

Bár az én tomboláimon is ezek a hölgyek büszkölődésnek. Nem volna akkor szükség drága aranyórákra, meg meissenai vázákra s annyi volna mégis a publikum, hogy bedöntենék a télikertet.

Aminthogy igyis majdnem bedöntötték. Hat óra felé már mozogni sem lehetett és Fekete vezérőrnagy ur, aki ezidőtájt érkezett, zavartan monologizált:

— Mekkora tömeg. Mennyi szép asszony, mennyi gyönyörű leány. Hogy fogok én itt keresztüljutni?

A tábornok urat Purgly Lajosné segítette ki zavarából. Odasietett hozzá és előzékenyen utat nyitott neki. A tábornok aztán hálából vett vagy ötven számot és szerencsésen nyert is 1 kis babát.

— Nehéz lesz férjhez adni, tábornok ur, évődtek vele az asszonyok, de a vezérőrnagy jékedvően mosolygott.

— Soha leány nagyobb gondot ne okozzon az apjának. Ezek a lányok nem veszélyesek.

Hat óra minden jegy elkelt. Hiába ostromolták a hölgyeket, a szerencsekerék kiürült és tíz percre felfüggesztették a sorsolást. Voltak azonban, akik nem akarták elhinni, hogy nincs több szerencseszám. Ezek jobbra a peshesek csoportjába tartoztak, akik például tíz begöngyöltetted cédulát vettek és egyiken se volt szám. Mert cédula az volt sok száz, de nyerőszám csak mintegy kétszázötven. A zúgolódás azonban nem használt semmit és a zúgolódók szinte örültek is, hogy nem nyertek. Mindenki sajnálkozva nézett egy huszárfőhadnagyra, aki egy kis sparthet, egy pókját, meg főzőedényeket nyert össze és nem tudott velük mit csinálni. Egy császári és királyi huszárfőhadnagy csak nem fog főzőcskét játszani. A főhadnagy egy ideig töprengött. Aztán fogta magát és visszajárandékozta a nyoreménytárgyakat az elnökségnek.

Fél hétre véget ért a sorsolás. Ekkor következett „Tündér Ilonka” elárverése. Argirus királyi távollétében a gyönyörű francia baba Purgly Lajosné tulajdonába ment át 22 koronáért. Hasztalan kapacitáltak a fiatalembereket, srófólják feljebb Tündér Ilona árát. A fiatal emberek élénken szabadkoztak:

— Azt már halottuk, hogy valaki hozomány nélkül nősült. De hogy a hozományt is ő adja, ilyen eset nem fordult elő még a házasságok történetében.

És így szegény Tündér Ilonának, — akire pedig a menyasszonyi ruhát is ráadták — még egy ideig várakoznia kell Argirus királyfira.

VÁROS ES MEGYE.

Rendetlenség a városi árlejtések körül.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 9.

Nem egyszer adtunk visszhangot a vállalkozók köréből érkező olyan panaszoknak, melyek a város részéről kiírt pályázatok körül tapasztalható rendellenességeket tették szóvá. Vagy oly rövid terminust szabnak a pályázatra, hogy arra alaposan elkészülni nem lehet, vagy oly homályosan fogalmazzák meg a feltételeket, hogy eligazedni rajtuk lehetetlen. Volt rá eset, tavaly történt a tűzifa szállításánál, hogy majdnem botrány lett a dologból, mert egy-két nappal az árverés előtt tudatták az érdekeltekkel a kiírást, még pedig oly módon, hogy egy szolgálta járta sorra a szállítókat és olvastatta el velük a hirdetményt. Sokan otthon sem voltak és így tudomással sem bírtak a dologról. Interpelláció is készült amiatt, de elmaradt ama ígéret alapján, hogy ehhez hasonló anomália jövőre nem fog megismélni.

Az ígéret dacára azonban a hanyagság most még fokozottabb mértékben jelentkezik a szállítási pályázatok kiírása körül. Ugy készítik elő a versenytárgyalásokat, hogy azok már előzetesen direkte megsemmisíthetők. A közszállítási szabályrendelet értelmében minden szállítás közzéteendő a közszállítási Értesítőben.

A város gazdasági széke e hó 12 én d. e. 10 órakor versenytárgyalást tart a szerenyházi ut készítése, továbbá 1911. évben szükséges bádagos munka, kölérláru, mész, kefékötő árúk, festék anyagok, kenyér szállítás, fertőtlenítő anyagok, világító anyagok, cement, üvegárúk, fenyőfa és vasanyagok szállítása iránt.

Ezekre a szállításokra a versenytárgyalási hirdetmény ma, pénteken ment el a kiadóból, úgy, hogy a szabályrendelet szerint előírt hirdetési határidőt abszolúte lehetetlen betartani. Tehát ha valaki megfellebbezi a versenytárgyalást, azt meg kell semmisíteni. De ettől a formalitástól eltekintve roppant károsodás az a városnak, de az érdekelt szállítóknak is, ha szombaton értesülnek arról, hogy hétfőn ver-

senytárgyalás van. Piane, ha a hirdetmény olyan, hogy a versenytárgyalási feltételek a gazdasági tanácsnoknál tudhatók meg. Ma például Lócs Rezső gazdasági tanácsnok délelőtt tizenegy órától egy óráig tanácsülésen volt, Zuber Andor tb. főjegyző az állatvásárláson járatokat állított ki, úgy, hogy a gazdasági tanácsnok hivatalában ugyan hiába kopogtatott volna az érdeklődő feltételeket meg tudandó.

Ha az árveréseket ilyen előkészületlenül tartják meg, akkor nem lehet csodálkozni a felett, hogy azok maddók és sokszor három vagy négy ízben kell árverelni, míg megfelelő ajánlatot kap a gazdasági szék. Megjegyzendő, hogy mindazok a cikkek, melyek szállítása a hétfői árverésen biztosítottak, már szeptember hónapban éppen úgy beszerezhetőek lettek volna, mint most az utolsó pillanatban.

A betterment szabályrendelet. A telek értéknövekedési adó bahoataláról alkotott szabályrendelet-tervezetet ma kellett volna tárgyalnia a jogügyi bizottságnak. Minthogy a tárgyalás kezdetén már igen eltérő elvi álláspontot foglaltak a tervezet egyes intézkedéseivel szemben a bizottság tagjai elhatározták, hogy egy szűkebb bizottságot küldenek ki a tervezet tanulmányozására. Jegessy Károly dr. elnöklésével megbízták, Steinhardt Mór, Mandel Vilmos dr., Rozenberg Miksa dr., Reisinger Ferenc dr., Somló Ármán dr., Vizer Lajos bizottsági tagokat és Kilyényi János főszámvevőt a javaslat elkészítésével.

A házbérszabályrendelet. Évek óta akar a törvényhatósági bizottság a mai viszonyoknak megfelelő házbérszabályrendeletet készíteni. El is készült egy tervezet, melyet a jogügyi bizottságnak egy albizottsága alaposan átdolgozott. Ezt kiadták az elő javaslatot készítő rendőrkapitányságnak véleményezés céljából. Ez azonban úgy kiforgatta, hogy a jogügyi bizottság ma tartott ülésén rá sem ismert a maga munkájára. A bizottság több tagja emiatt fel is szólalt és felkérte Varjassy Lajos polgármestert, hogy oktassa ki a rendőrséget, hogy csak közrendészeti szempontból való elbírálásra van hivatva, jogi véleményt majd a jogügyi bizottság mond. Jegessy Károly dr. tiszti ügyésznek adták ki a tervezetet, hogy állítsa vissza eredeti formájába és terjessze a legközelebbi ülés elé, amikor az Aradi Jogász Egyesületnek e tárgyra vonatkozó elaboratumával együtt veszik tárgyalás alá. A házbérszabályzat mellé Lukácsy Lajos készített egy házirendet. Erre kimondotta a bizottság, hogy az nem is tárgyalható, mert olyan elvi lehetetlenségek vannak benne, melyek törvényeink szerint házirend formájában nem érvényesíthetők. Ki akarja például mondani, hogy az a lakó, aki negyed-évenként a parkettjét nem eresztí be viasszal, az ötven koronáig terjedhető bírsággal sújtható kihágást követ el. Különben is a háziur legtöbb kötelességét a lakásra akarja háritani. A mi használható lesz belőle, azt majd beleillesztik a lakbérszabályrendeletbe.

A középiskolai játszótér parcellázása. Lukácsy Lajos törvényhatósági bizottság tag azt indítványozta, hogy az Erzsébet királyné-híd feljárója által kettéválasztott iskolai játszótérnek a nyári színház körül elterülő részét a város parcellázza és adja el háztelkeknek. A tanács ma foglalkozott a beadvánnyal és kiadta a városrendezési bizottságnak. A kérdés megoldása nem időszerű, mert a színház telekének ügye sincs elintézve. Tudvalevő, hogy az israhelita hitközség a nyári színház telekét kéri új színházgócra helyétül. Elvben a tanács megajánlotta, de a rekompensáció részletei még nincsen tisztázva. Minthogy a város a hitközséggel szemben erkölcsi obligáción van e kérdésben, míg azt nem intézi el, addig Lukácsy indítványa tárgytalan.

Tisza István gróf a bankkérdésről.

— A pénzügyi bizottság ülése. —

Távirati tudósítás.

Arad, december 9.

A képviselőház pénzügyi bizottsága — mint fővárosi tudósítónk jelenti, — ma délután hat órakor kezdődött ülésén kezdte el a bankjavaslat tárgyalását.

Wickenburg Márk gróf előadó ismertetette a javaslatot és annak elfogadását ajánlotta. Kijelentette, hogy a javaslat a készfizetések felvételét lényegében biztosítja. A javaslat a készfizetések kérdését a két kormány közti erőpróba jellegétől megfosztotta és annak gazdasági jelentőséget adott.

Földes Béla előrebocsátja, hogy a javaslatban haladás mutatkozik az 1899. évi banktörvényhez képest, azt is elismeri, hogy a bank eddig is sikeresen intézte valuta védelmét. Előzte a bank rossz intézmény volt és magyar ellenes. Ebből az időből származik a gazdasági erők egyenlőtlen fejlődése Ausztriában és Magyarországon. Nézete szerint minden országnak önálló jegybankkal kell bírnia. A benyújtott törvényjavaslat nem hosta meg a készfizetést, amelyhez pedig már 1903-ban oly közel álltunk. Az országnak mokka kávéért ígérték és oikoriát adták. Felhívja a figyelmet a javaslat több hiányos részére és kérdést intéz a kormányhoz milyen intézkedést szándékozik tenni, ha január 1-re a javaslat nem emelkedik törvényerőre. Az eredményt abba foglalja össze, hogy eddig van négy törvény és két javaslat, amely a készfizetésről ábrándozik, de készfizetés meg mindig nincs. A törvényjavaslatot elgogadhatatlannak tartja.

Dáry Zoltán kijelenti, hogy nem akar az önálló és közös bank körül felmerült vitába belemenni, nem akar a különböző valuták között ítéletet mondani. Nézete szerint a javaslat lényege az, hogy a döntést a készfizetéseket illetőleg elhalasztja és oly tényezők közreműködését teszi függővé, amelyek aligha fognak előlra vezetni. Bár a javaslatban az előző banktörvényhez képest haladást lát, a javaslatot nem fogadja el.

Tisza István gróf kijelenti, hogy még lesz alkalma az általános vita alkalmával a külön és közös bank kérdéséről a plenum előtt nyilatkozni, azért most csak igen röviden fog szólni. Földes Béla azon váddal szemben, hogy a külön bank hívei a javaslatot politikai szempontból bírálják, azt mondja, hogy manapság a gazdasági intézmények szorosán összefüggnek a politikával. Ez igaz, de mégis a külön bank hívei voltak azok, akik ezt a tisztán gazdasági kérdést politikai kérdéssé tették.

A jegybank kérdésével foglalkozva kijelenti, hogy nem osztja azt a nézetet, hogy ha 1907-ben az osztrák-magyar bank, ha köteles készfizetésű bank lett volna magasabb kamatlábat lett volna kénytelen fentartani.

Foglalkozik a készfizetések felvételével. A javaslat nagy lépést tett előre. Sajnálja, hogy nem volt a kérdés végleg rendezhető, de ezt is annak tulajdonítja, hogy ez is politikai kérdéssé vált. Szerinte a készfizetés már rég felvehető lett volna. Más államok, ahol kényszer árfolyamu papírpénzek voltak, sokkal hamarabb meg tudták tölle szabadulni, mint mi. A készfizetés nem egyoldalú magyar érdek, érdeke az Ausztriának, valamint a monarchia presztízisének is. Egészen bizonyosnak tartja, hogy amint a kérdést objektív szempontból tárgyalják és az arra alkalmas idő elérkezik a készfizetés a jelenlegi javaslat következménye képen fel fog vétetni. Ezért fogadja el a javaslatot, amelynek

azt a részét, hogy a készfizetés megkezdésére az osztrák-magyar bank tehet javaslatot megnyugvással veszi tudomásul. Nincs agálya aziránt, hogy a javaslathoz a többi mérvadó körök is hozzá fognak járulni.

Örömmel észlelte, hogy a bizottságban nem tettek alkotmányjogi szempontból kifogást az ötödik szakasz ellen, amely a négy heti tárgyalási időre vonatkozik. Eltekintve attól, hogy a magyar parlamentnek minden tényezője kívánja a készfizetések felvételét, legszigorubb alkotmányjogi szempontból se eshetek kifogás alá, ha a törvényhozás saját hatáskörében való intézkedés jogát a kormányra vagy más faktorra bizza.

A javaslat tárgyalását holnap folytatják.

Oginsky herceg milliói.

(Száznegyvenhét letartóztatás egy örökösödési ügyben.)

Távirati tudósítás.

Arad, december 9.

Szentpétervár előkelő körében, óriási fel-tűnést kelt a legelőkelőbb orosz napilap fő-szerkesztőjének Heidoburownak és feleségének letartóztatása, akik tízenkét gyermeket vásároltak azzal a céllal, hogy azok révén csalással magukhoz ragadják az oroszországi általánosan megölt Oginsky herceg több millió rubelre rugó örökségét. Heidoburow letartóztatása alkalmával kitént, hogy a gyermekeket lopatta és ezenkívül más csalásokat is követett el.

A főszerkesztő felesége ezt vallotta a rendőrségnek, hogy szerelmi viszonya volt Oginsky herceggel és ebből a viszonyból egy törvénytelen leánya született, aki a többszörös milliomosnak egyetlen örököse, amit a herceg által készített végrendelettel is tud bizonyítani. A rendőrség azonban nem adott hitelt az asszony szavainak, mert már három hamisított végrendelet miatt folyik bűnpör a herceg örökségi ügyében. Egy ilyen végrendelet hamisítás miatt csak néhány napja tartóztatta le a pétervári rendőrség Miklós cári főlovász mesterét Woaljarlijaszky grófot.

Heidoburow főszerkesztő nyolc éve nő és tízenkét gyermeke van. Hogy ebből mennyi a lopott és mennyi az övé, nem lehetett megállapítani. Tetteen érték Heidoburow asszonyt, mikor egy apróhirdetés alapján egy szegény lány gyermekét megvásárolta. Megállapította a rendőrség azt is, hogy az asszony egy udvari estélyen azzal dicsekedett, hogy nemcsak a hercegi birtokokhoz és mérhetetlen vagyonhoz jut, továbbá azt is, hogy az asszony többször szimulálta a terhességet.

Egy későbbi távirat azt jelenti, hogy a rendőrségnek sikerült három esetben a gyermeklopást megállapítani és hogy a házaspár azért követte el ezeket a bűncselekményeket, hogy az Oginsky-örökségből minél nagyobb örökséget kaparíthasson meg.

Megemlítendő, hogy Oginsky özvegye szintén le van tartóztatva, mert kitént, hogy az asszony végrendelet-hamisítás útján foglalta el a hercegnek jótékony célra hagyományozott óriási vagyonát, amelyből csak életjáradékot biztosított feleségének. Az özvegy akkép járt el, hogy időnként a herceg örökségre jogosult rokonait szerepeltette a törvényszékek előtt, azonban a rendőrség megállapította, hogy a hercegnő cseket az árokonokat pénzért fogadta fel és hamis esküre bírta rá.

Eddig összesen száznegyvenkét letartóztatás történt ebben az ügyben. A Heidoburow-házaspár a hercegnő tudta nélkül a maga számlájára manipulált.

A tanárok tovább harcolnak.

(Az aradi tanárszövetség határozata.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 9.

A parlament pénzügyi bizottságában tudvalevőleg Zichy János gróf kultuszminiszter nagy beszéd keretében bejelentette, hogy hajlandó a tanárságra sérelmes törvénytervezeteket elejteni s a mai állapotot fentartani. A közvélemény abban a hitben volt máig, hogy a tanárokat ezzel leszerelte a kultuszminiszter s a lapok általában úgy tárgyalták az ügyet, hogy ez a tanármozgalom sikerének tekinthető. Az aradi tanárszövetség alább közölt nyilatkozata ettől a hirtől eltéríteni igyekszik a közvéleményt, mert bejelenti a további harcot.

A tanárszövetségnek hozzánk küldött határozata így szól:

Az aradi tanárok 56 tagból álló szövetségének igazgató-választmánya tegnapi gyűlésen foglalkozott azokkal a nyilatkozatokkal, amelyeket Zichy János gróf miniszter a pénzügyi bizottságban a tanárok státus- rendezéséről tett. A tanárságnak ezek voltak a kívánságai: az eddigi 30 éves szolgálati idő és a heti 18 óra érintetlenül hagyása; az igazgatói létszám mostani különállásának fenntartása; a mindenkori tanári létszámnak a VII. VIII. és IX. fizetési osztályokban leendő megharmadolása; végül: az egész státus- rendezésnek ily értelmű azonnali végrehajtása. Minezebből a miniszter csupán csak a szolgálati időre és a heti óraszámra vonatkozó kívánságot teljesíti; de az előbbi csakis a már működő tanárookra vonatkozólag, míg a jövő tanár-nemzedékre mégis csak a tervezett 35 éves szolgálat vár. Minden egyéb kívánalmat teljesíthetetlennek jelentett ki a miniszter. Csak arra hajlandó, hogy a rendezést az általa tervezett sérelmes módon nem három, hanem két év alatt fejezi be, ami a tanárok egy csekély hányadának egy évi előnye ugyan, de a státus-érdekre semmit sem jelent. Az aradi tanárok szövetségének igazgató-választmánya tehát egyhangulag kimondta, hogy ez az engedékenységek oly csekély mértéke, amely a jogos várakozásokat egyáltalában ki nem elégíti. A szolgálati idő nemcsak személyi érdek és szerzett jog, de az iskola érdeke is; ezért a jövőre nézve sem lehet a választmánynak más véleménye erről a dologról. Ebben a kérdésben nem személyi, de elvi harcot folytat a tanárság. A státus- rendezés fenntartott módzatai pedig éppen azt teszik illuzóriussá, ami a tanári kar legégetőbb szociális érdeke: az anyagiakban való haladást.

A felsőbb fizetési osztályt (a VII-est) az egyesítendő létszám miatt jórészt az igazgatók fogják megszállva tartani, a tanárok tulnyomó többsége pedig az alsóbb osztályokban lesz, annyival is inkább, mert az ujonnan szervezendő állásokat csak minden kilencedik évben harmadolják meg, addig pedig a legalsóbb fokozatban hagyják! Az előléptetés így a mostaninál is rosszabb lesz. A tanárok egy része egyáltalán el sem érheti majd

szolgálatára végéig a legmagasabb fizetést. Mit nyert tehát a tanárság? Semmit, éppen semmit! Az csak nem „nyereség” és „győzelem”, hogy szerzett jogát el nem veszik, de az utána következő nemzedéket ebben a jogban már nem részesítik? Ez csak negatív eredmény. Hol a pozitívum?! Ezek után elképzelhető, hogy a tanárság éppenséggel nincs elragadtatva a lapokban nagy diadallal hirdetett miniszteri ígéretekől és küzdelmét kénytelen tovább folytatni. Az aradi tanárszövetség elhatározta, hogy ilyen értelemben informálja a sajtót és az országgyűlési képviselőket.

HIREK.

— Arad városi tisztiorvos nem lehet eskütett pénztárorvos. Az orvos szövetség megkereste Varjassy Lajos polgármestert aziránt, vajjon inkompatibilisnak tartja-e a városi tisztiorvosokra nézve azt, hogy azok a munkásbetegségélyző pénztárnak esküt tett tisztviselői minőségükben, annak fegyelmi szabályzata alá tartozó orvosai legyenek. A polgármester az átiratot kiadta a városi tisztügyi ügyészi hivatalnak véleményezés céljából. Reicher Károly főügyész, a jogügyi bizottság ma délután tartott ülésén terjesztette be véleményét és azt javasolta, hogy ne mondja ki a bizottság az összeférhetetlenséget, mert a törvény megengedi a községi orvosnak a magángyakorlatot tehát az pénztári orvos is lehet, továbbá azért, mert a törvény a tisztiorvost beteg látogatására kötelezi, tehát azt meg is engedi. Ezzel szemben Jegessy Károly dr. tisztügyi ügyész az inkompatibilitás kimondását hozta javaslatba, mert a pénztár fegyelmi szabályzata tisztviselőnek tekintti az orvost, aki tehát egy másik hatóság fegyelmi jogköre alá is tartozik és ebből kollízió keletkezhetik. Minthogy erre még konkrét eset nem volt, kéri, hogy a kérdés végleges elintézése céljából kérdezze meg a város belügyminiszterét. A bizottság azonban sem a főügyész, sem a tisztügyi ügyész javaslatait nem fogadta el, hanem többek felszólalása után Varjassy polgármester indítványára kimondotta, hogy abban a pillanatban, mikor a városi tisztiorvosok a betegségélyző pénztár esküt tett tisztviselőivé válnak, és annak fegyelmi hatósága alá kerülnek, felszólítandók, hogy vagy a városi vagy a pénztárnál viselt állásukról mondjanak le, mert összeférhetetlennek tartja a két állást, minthogy városi tisztviselő más fegyelmi hatóság alá nem tartozhatik és mert esetleg a két hatóság intézkedései ellentétesek lehetnek és az orvos összeütközésbe kerül egyik vagy másik felettesével, amiből fegyelmi eljárás indítandó elene. A város mint törvényhatóság maga dönt ebben a kérdésben és ezért nem fordul a belügyminiszterhez vélemény kérés céljából.

— A törvényhatóság bizottságai. A törvényhatósági bizottság közgyűlésének az újonnan megválasztott tagjait január hóban választja be a közgyűlés a különböző bizottságokba, melyeket a törvény értelmében teljesen újáalakít

kitani. A decemberi közgyűlésen azonban már a közigazgatási bizottságot ki kell egészíteni, mert öt választott tagnak mandátuma január elsején lejár. Barabás Béla, Ottenberg Tivadar, Ring Géza, Rosenberg Miksa dr. és Steinhardt Mór dr. mandátuma szűnik meg a közigazgatási bizottságban. A polgármester nem hoz javaslatba a választásra senkit, ellenben a központi választmányba megüresedett tagsági helyre Nesnera Aladárt ajánlja.

— A polgármester a tisztviselők hanyagsága ellen. Mikor a törvényhatóság megszavazta a városi tisztviselők fizetésrendezését és Múlek Lajos dr. ennek kapcsán arra kérte a tisztviselői kart, hogy a közönség méltányosságát viszonzozza szorgalmas munkával és ne adjon okot, mint a milyenért a sajtó adott visszhangot a közelmúltban is, igen sok tisztviselő zokon vette ezt a felszólalást és azt mondta, hogy ne tessék általánosítani, hanem nevezék meg a városi képviselőket, ki a hanyag és azt büntessék meg a kellő szigorral. Akkor úgy éreztük, hogy igen sok igazság van ebben az indignációban. Azonban még alig telt el hónapja, már is azt kell jelentenünk, hogy Múlek dr. látta helyesen a viszonyokat. Nem kívülről emelnek panaszt a tisztviselők hanyagsága ellen, hanem maga Varjassy Lajos polgármester tartotta szükségesnek, hogy szigorú rendeletben felrzza a tisztviselők lelkiismeretét és figyelmeztesse őket a kötelességeikre. Teszi ezt azért, mert azt tapasztalja, hogy a hivatalos órákat megint nem tartják be, későn érkeznek a hivatalba és korán távoznak onnan. A restanciák oly ijesztő mérvben szaporodnak, hogy Varnay Gyula adóügyi tanácsnok az egész ügyosztály személyzetének elrendelte a délutáni munkaidőt is. A polgármester a hivatalfőnököket a következők terhe mellett felhívja, hogy pillanatig se tőrjék a hivatali rendetlenséget és ne is azonnal tegyenek jelentést, mert a legszigorúbb megtorással fog élni a lelkiismeretlen tisztviselő ellen. A rendeletet ma közölték a tisztviselői karral.

— Halott hamvasztó Aradon. Megirtuk, hogy több törvényhatósági bizottsági tag ezzel az indítványjal járult a közgyűlés elé, mondja ki elvben, hogy a halott hamvasztás eszméjét megvalósítandónak tartja és az országos mozgalmat pártolja. A tanács ma egyhangúlag foglalt állást a hamvasztás fabültánv bevezetése mellett, de mielőtt a beadott indítványt a közgyűlés elé juttatná a maga pártoló javaslatával kiadja a közegészségügyi bizottságnak, hogy néhány kérdésben felvilágosítást adjon.

— Új városi intézmények Temesvárott. A Temesvári Hirlap értesítése szerint a város vezető körei azzal a tervvel foglalkoznak, hogy Temesvárott egy kétszáz tanuló befogadó konviktus létesítsenek, továbbá egy városi népfürdő és gyermekotthon terveit is most készítteti a tanács.

— Az angol választások. Londonból jelentik: Ma délután öt óráig megválasztottak 152 liberális, 199 unionistát, 46 redmon partit, 28 munkapártit, 5 nacionalistát. A liberálisok 14, unionisták 20, munkapártiak 4 mandátumot nyertek.

— Lesz-e az aradi ipariskolán elektrotechnikai kurzus? A Műszaki Világ írja: Az Aradon tervbe vett fa- és fémipari szakiskolán — hirszerint — a kereskedelemügyi miniszter elektrotechnikai osztályt és öntőműhelyt szándékozik létesíteni, amiről azonban mérvadó helyen mit sem tudnak, mivel — előbbi hírek szerint — a kereskedelemügyi miniszternek az a terve, hogy — az elektrotechnikus képzést magasabb színvonalra emelendő — a szegedi felső ipariskolán létesít egy éves elektrotechnikai tanfolyamot a felsőipariskolát végzett gépészeti hallgatók részére.

— A gyöngyölet áldozata. Budapestiől jelentik: A fővárosból félóránnyira fekvő Sziget-szentmiklóson hófőn este egy fiatal matrózkaplár, Kutasi Lajos öngyilkossági szándékból szublimátot ivott. Kutasi az óbudai ca. és kirtengerész különítménynél szolgált és mindössze két hónapja volt csak hátra. A matrózkaplár vőlegény volt. Az öngyilkosságot is spósa házában követte el. Hárcom levelet hagyott hátra az életunt. Az első a térparancsnoksághoz intézte, ebben ez állott: Tisztelettel jelentem, hogy ma délután hat óra tíz perctör öngyilkosságot követek el. Halálom oka Gebnics Jenő főhadnagy, aki vérázító kegyetlenséggel bánt velem és az egész legénységgel. A második levél apjának Kutasi Jenő postatisztnek szolt és csak ez a hat szó állott benne: „Apám Gebnics miatt megyek a halálba.” A harmadik levelet Szirmaián János gróf eszredeshoz intézte, skinek ugyancsak a főhadnagy kegyetlenségekései miatt panaszkodott. Az életunt matrózt súlyos tebeivei a katonai kórházban ápolják.

— Az aradi munkások a makói főorvosnak. Az aradi munkásbiztosító pénztár elnöksége maköszönlő levelet intézett Dózsa Lajos doktorhoz, a csanádmezei kórház igazgató főorvosához, aki az Ehrlich eltások alkalmazása terén egyike volt Magyarországon a legelőkelnek. Hogy Dózsa dr. kísérletei teljes eredménnyel végződtek bizonyítja ez a levél, amelyet itt adunk:

Nagyságos Dr. Dózsa Lajos urnak a csanádmezei kórház főorvosa Mató. Az aradi kerületi munkásbiztosító pénztár több tagja vérbaja kezelése végett igénybe vette Nagyságodnak az Ehrlich-szérummal való beoltást. A kezelés eredményeképen vérbajban szenvedő munkástársaink egészségüket visszanyerték és halálkedva, adva emiük Nagyságod nevét. Midőn munkástársaink nevében legmélyebb és őszinte köszönetünket fejezzük ki Nagyságodnak fáradságáért, arra kérjük, hogy tehetségét és tudását a jövőben is beteg munkástársaink javára fordítsa, hogy cőltudatos és kitartó munkássággal minél több szenvedő társunk a félelmetes kórból kigyógyíttassék. Az aradi kerületi munkásbiztosító pénztár munkásigazgatósági tagjai nevében Arad, 1910. december 5. Varga, elnök.

— Halálozás. Halász Sándor, az aradi Fodor és Halász cég beltagja tegnap délben hosszasan szenvedés után meghalt. Halász évek óta szívbeteg volt és nyilvános helyeken is gyakran összeesett. Két évvel ezelőtt a marienbadi színházban Edward angol király jelenlétében is elájult és erről az izgalmas incidensről akkor a külföldi lapok is írtak.

— Elégtétel a csanádmezei tanfelügyelőnek. Makórol jelentik: A csanádmezei általános tanító-egyesület ma tartott ülésén kimondotta, hogy mélyen megbetránkozik ezen a hajszán, melyet Justh Gyula indított Pojászky László tanfelügyelő ellen, akit azzal vádolt, hogy a képviselőválasztások alatt a tanítókat preszionálta. Justh a közigazgatási bizottságban hangeztatta a vádakot és feljelentést is tett a tanfelügyelő ellen. Az ügyesség hozzás nyomozás után az aseptalanak bizonyult feljelentést felretette.

— Öngyilkos eszelőleányok. Kaufmann Róza szabaleány amiatt, hogy eszelőkönyvé: elvesztette, ma délelőtt lmgköldatot ivott. — Pálfi Róza fősnő, aki a Mikes Kelemen utca 15. számu házban volt szolgálatban, felmondott és emiatt — az állítása szerint — urnője állandóan pirogatta. Az érzékeny nő ma délután marólyugál akarta eipusztítani magát. Mindkét öngyilkost súlyos testi sérülésekkel a mentők a kórházba szállították.

Szenzációs ajándékok!

Minden egyes megrendelőnk, aki fényképfelvételeit nálunk eszközli, teljesen ingyen egy díszes Biedermayer-szerű naptárt kap ajándékba saját areképeivel.

Sto

1645

Arad, Szab.

A jegyzői teendőkben
teljesen jártas

egyén

a községi jegyzői iro-
dában

azonnal alkalmazást nyer.

Fizetés havi 100 kor.

Máriaradnán, 1910. december 7.

4521

Előljárásság.

7268—1910. tkvi sz.

Arverési hirdetményi kivonat.

A kisjenői kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy Danyila Ilona, mint kisk. Danyila Mihály seprősi lakos term. és törv. gyámja végrehajtónak Koacsán Tódor siklósi lakos végrehajtást szenvedő elleni 75 kor. tőkekövetelés és a csatlakozás kimondásával a Victória takerék és hitelintézetnek 5270 kor. s dr. Iszpravnik Szever aradi ügyvédnek 267 kor. tőkekövetelés és jár. iránti végrehajtási ügyében az aradi kir. törvényszék a kisjenői kir. járásbíró területén levő, Seprős községben fekvő a seprősi 1526. számú tjkvben A. I. sor 2152—2154/48 hrsz. alatt felvett ingatlanra az árverést 1857 kor. nábam ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fentebb megjelölt ingatlan az 1911. évi február hó 16-ik napjának d. e. 9 órakor Seprős községében tartandó nyilvános árverésen megállapított kikiáltási ár két harmadán alul eladni nem fog.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlan becsárának 10%-át vagy 135 korona 70 fillért készpénzben, vagy az 1881. évi LX. t.-c. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 8883. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. évi LX. t.-c. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt át szolgáltatni.

Kisjenőn, 1910. évi november hó 10 napján.

Tóth, s. k.
kir. járásbíró.

4520

Minden
előfizetőnk, hirdetőnk, avagy ny.
megrendelőnk
ingyen
kapja meg — ha kéri — gyönyörű nagy,
fali naptárunkat.

Tisztelettel

az „Aradi Közlöny“

kiadóhivatala.

867., 868., 869—1910.

Árlejtési hirdetmény.

Arad szab. kir. város gazdasági széke az 1911. évben szükséges cement, fenyőfa anyagok és vasanyagok szállítása iránt folyó év december hó 12-én d. e. 10 órakor árlejtést tart.

Bánatpénzül leteendő külön-külön 200—200 kor. készpénzben, vagy elfogadható értékpapírokban. Az árlejtésen részt venni csak írásbeli ajánlatokkal lehet.

Az írásbeli ajánlatok lezártan nyújtandók be s csak a kkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánatpénz mellékelve van s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árlejtési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árlejtési feltételek a gazdasági tanácsnok urnál az árlejtést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad szab. kir. város gazdasági széke az 1910. évi december hó 5-én tartott üléséből.

Kiadta:

A gazdasági szék.

Eladó

egy 6 szoba, konyha,
élés kamra, faszin és
egyéb mellék épüle-
tekből álló lakóház.
Az összes épületek
tölgyfából készített-
tek.

Bienenstock Jakab

Borossebes. 4531

ÚJ ÜZLET ARADON.

November elsőjén Andrásy-tér 20. szám alatt a Központi szálloda mellett

Ékszerész és órászületet nyitottam.

Dus raktárt tartok: drágakő, arany és ezüst ékszerekben, arany ezüst és acél óra különlegességekben, továbbá ezüst és prima china ezüst tárgyakban, úgy hogy a legkényesebb ízlésnek is teljes mértékben megfelelek.

JAVITÓMŰHELYEMBEN

mindennemű szakbavágó munkák, óra és ékszerjavítás, továbbá átalakítások a legnagyobb szakavatottsággal jó jótállás mellett végeztek. Mint üzletembernek és iparosnak elveim: 4135

Szoliditás, olcsóság és megbízhatóság

egy árak mint a végzett munka tekintetében, a miről remélhetőleg módomból lesz meggyőzni a tisztelt közönséget. — Tisztelettel

FELLNER SAMU,

órász és ékszerész.

k.
k.
k.
hon
és a
szüks.
lőknak

A leg.
a számlál.
a foglalkoz
születési év
földet bir saját
holdat haszonb.
kolázottság és vi.
Igen fontos tehát, ho
adatokat az otthonlév
tartsa s különösen font.
akár más községekben, akár Arauon
fizetett adókról 1910. évben elírt
adókönyvecské kéznél legyen.

A népszámlálás kiterjed mind-
azokra, akik december 31-én éjjel
Aradon tartózkodtak. Szükséges
tehát, hogy a népszámláló tuda-
mást szerezzen arról is, hogy a
számlálás időpontjában esetleg már
távollevő egvén volt december
31-én a lakásban, az ilyen egyén
adatait a családfő szintén köteles
bemondani, így tanácsos azt a tá-
vozótól megszerezni.

Nehogy a lakosság a számláló
biztossal szemben indokolatlan tar-
tózkodást tanúsítson, hangsúlyozni
kivánom, hogy a népszámlálás
útján összeírt adatok semmi más
célokra fel nem használhatók, sem
mással nem közölhetők s külön-
sen adóztatás céljaira alapul nem
vehetők, s aki ez ellen vét, az 1897.
évi XXXV. t.-c. 15. §-a alapján
két hónapig terjedő elzárással és
600 K.-ig terjedő pénzbüntetéssel
lesz büntetve.

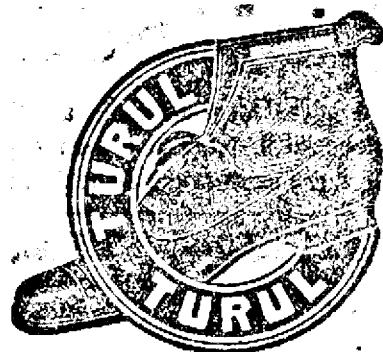
A népszámláló biztos a nép-
számlálás alatt hivatalos hatósági
közeg, megbántása vagy megaka-
dályoztatása esetén a hatósági
közönséget megillető jogvédelemben
részesül. Figyelmeztetem végül a
közönséget, hogy aki a számláló-
lapra hamis adatot jegyez fel, aki
magát vagy hozzátartozóját, alkal-
mazottját a népszámlálás alól ki-
vonja, kihágást követ el és az
1897. évi XXXV. t. c. 18. §-a sze-
rint 100 K. ig terjedő pénzbünté-
téssel büntetve lesz.

Arad, 1910. december 1-én,

Varjassy Lajos.
polgármester.

CIPŐK

Kraknak
A készülnök
fagon. 1153

Árjegyzék portomentesen. A monarkia legnagyobb cipőgyára.

Cipőgyár Részv.-Társ., Temesvár.
Arad, Andrassy-ut, Minorita-épület.
Uj üzletvezető: ECKER PÉTER.

Legnagyobb választék
mindenfajra cipőáruban,
elismert kitűnő minőségben.

Magyar polgári ebédlőszoba-butor

Órkarban, jutányosan eladó. Bővebbet Andrassy-tér 8., a házmesternél. 4513

Alig használt

fafűrészelő gép más vállalat miatt kedvező feltételek mellett szabad kézből eladó. Fafűrészelés is elvállaltatik. Sarlot T. Szél-utca 1b. 4476

Ka cigarettázik

használaton Progress szivarkahüvelyt, 100 drb. 26 fill. 1000 drb. K. 240. Egyedül kapható Ingusz I. és Fla könyv- és papirkereskedésében Arad, Andrassy-tér 16. és Weitsay János-utca. 1661

Knežich Károly-utca

11. számú ház szabad kézből eladó. Bővebbet ugyanott. 4420

Keresek

Neues Wiener Journal-t Subabonnementre. Cimeket a kiadóba kérek.

Rum,

konyak, bor és egyéb üveg vignettké kaphatók Ingusz I. és Fla könyv és papirkereskedésében Arad, Andrassy-tér 16. 671

Kitűnő apateleki bor eladó.

15 hektó. Ára 4. 40 kor. Bővebbet Szt. Péter-tré 7. 4488

2665—910.

Pályázati hirdetmény.

Arad sz. kir. város tanácsa a város közönsége által a budapesti Mensa-akadémiában létesített alapítványi helyre pályázatot hirdet. A hely mindenkor egy magyar s elsősorban aradvárosi illetőségű ifjával töltetik be.

A pályázati határidő 1910. évi december 10-dike.

A pályázati kérvények Arad sz. kir. város tanácsánál nyújtandók be.

Arad, 1910. november 26.

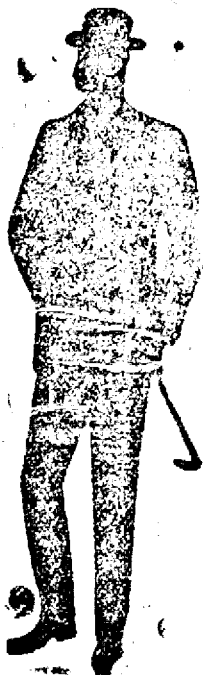
A városi tanács.

MALEK D.

ANGOL URI-SZABÓ ÉS KATONAI
EGYENRUHÁZATI MŰTERME

ANDRÁSSY-TÉR 5. SZÁM.
LLOYD-PALOTA.

Legizlésebb ruhák remek szabással jutányos árban készítettnek.

Vidéki meghívásra bármikor készséggel személyesen megyek.

Állandó nagy raktár elsőrendű minőségű bel- és külföldi szövetekben. 3291

Őszi és téli angol divatszövet ujdonságok óriási választékban megérkeztek.

Előnyös fizetési feltételek.
Dijmentes vasalás!

Akar Ön Pénzt

megtakarítani?

Akar Ön jó árut is olcsón venni?

ugy keresse fel

KORÁNYI

cipő-, kalap- és uri divatáruházát,

mert szép és jó árut csak ott vehet a legolcsóbban. — Saját érdekében győződjék meg! és vigyázzon a cégre!

Korányi Jenő Szabadság-tér 3.
(a volt Winternitz-féle helyiség.)

Leszállított árak.

Erős munkás cipő, kézi-munka írt. 2.60 feljebb.
Férfi Box Bergsteiger írt. 3.75 feljebb.
Amerikai cipő box vagy chewro írt. 6.50 feljebb.

Női fűzős cipő írt. 2.70 feljebb.
Box fűzős írt. 3.50 feljebb.
Fiú-, gyermek- és leány-cipők már 80 krajcártól és feljebb.

Báli cipőkben óriási választék!

Férfi-, női-, gyermek-, leány- és flu cipők minden kivételben és minden árban kaphatók!

Legujabb divatu kalapok, nyakkendők és fehéreneműekben

Állandóan nagy raktár.